

POGANKA (47) *sb f*

poganka (47), [**pohanka**].

o oraz *oba* a *jasne*.

sg *N* poganka (14). ◇ *G* poganki (7). ◇ *D* pogance (7). ◇ *A* pogankę (1). ◇ *I* poganką (7). ◇ *L* pogance (5). ◇ *V* poganko (1). ◇ *pl N* poganki (3). ◇ *A* poganki (1). ◇ *I* pogankâmi (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

1. *Kobieta, która wierzy w nieprawdziwego Boga lub bogów; wyraz używany zwłaszcza przez Żydów w czasach biblijnych i chrześcijan w odniesieniu do innowierców; ethnica mulier Cn (47) : OpecŻyw 55; TarDuch B4, D4; KrowObr 148; Sybillá albo Theobulin wŷytko to iedno/ wykłáda fie rádá álbo wola Boża/ á to ie ktemu ípráwowáło/ iz miały chuc íerdeczná ku Bogu/ á czyŷtość miłowáły/ chocia pogánki były BielKron 132; A Wyŷzedŷy s thámtd Pan Iezus/ odŷzedł w ítrony Tyrlye <y> Sydońkye/ A otho niewiáftá pogánká przyŷedŷy k niemu z gránic onych/ wołáá zá nim/ mowiác: [...] RejPos [73]v; Iz oná pogánká/ chocia tuŷ widziáá Apoŷtoły y miłofniki iego/ [...] á wŷdy żadnego o przyczynę nie proŷiáá/ iedno tylko wŷytkę nádzyeię położyá w íámym miłofierdziu iego. RejPos 76, 24, [73], [73]v, 74 [2 r.], 74v (28); Zá czáfu po tym Konftánte^{go} wielkie^{go}/ corká ie^{go} Konftáncyá będąc iefzcze pogánká/ ciężká á nie zleczoná chorobę miáá SkarŻyw 70; W Nikomedyey zá czáfu Máxyimianá Cefárzá/ Eleufius pogánin/ y furowy báłwochwálcá/ corkę miáł z żoná tákże pogánká/ Iuliáne. SkarŻyw 150, 125; A Holha mu ná to odpowiediáá: Cefarzu ia ieftem Pogánká/ á tum przyiácháá/ ábych fie wiáry wáŷzey Chrzeŷciánŷkiew náuczylá StryjKron 125; LatHar 218, 246, 535.*

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy etnicznej (2): ti znaŷł miły otcze izem ia twoy ŷyn Chriŷtus, zawŷze był miłofierny wŷytkim ktorzy fie ku mnie vciekali. Iak oŷ [!] fie to vkazało w oney pogancze kananeyskiew ktora padła przed pana Ieŷufa WróbŻołt H8v; BielKron 28.

W połączeniu z imieniem (1): Boos przodek Chriŷtuŷá Iezuŷá/ z Sálmóná Zydá á Rácháwy pogánki [urodzony] CzechEp 64.

W połączeniach szeregowych (2): [Chryŷtus] niegárdził vbogimi/ flepymi/ głuchymi/ niemymi/ [...] iáwnogrzeŷzniki/ celniki/ cudzołożnicámi/ pogánkami/ powietrzym zaráżonymi/ y nákoniec łotry KrowObr 49, 57.

Przen i iron. (1) : A poganki co czyniá/ co ie domá macie/ Przecz ich tu nie w wiedziecie/ moy miły práłacie. RejZwierz 107.

a. *Barbarzynka (1) :* [Europa o sobie:] Day ŷye w moc wiátróm/ á íkocz z góry śmieie: Niŷbyś woláá ŷiedziéc v kądziele Królewŷka dŷiówká/ y byc w ręce dáná Srogiéy pogánce KochPieś 8.

2. [*bot. Fagopyrum sagittatum Gilib.; gryka zwyczajna, roślina roczna z rodziny rdestowatych (Polygonaceae), uprawna, z której nasion otrzymuje się mąkę i kaszę; Erisimum, Fagopyron, Frumentum hircinum a. Sarracenicum, Ocyum varronis a. veterum Cn: macziei popowŷki ma dawacz mathcze ízwogy [...] thrzy czthwyrthnye owŷza. dwye czwyrthny yanczmyenya dwye czwyrthny pŷzenyce. poganki yedna czwyrthna ZapWpolKość 1547 9/21v.*]

Synonimy: 2. bukwica, hreczka, tatarka.